

Талдонова Карина Геннадіївна,
аспірант Київського національного
економічного університету імені Вадима Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ОБ'ЄКТАМИ АКВАКУЛЬТУРИ

У статті аналізуються правові засади аквакультури, охорони водних біоресурсів у сфері аквакультури, визначається, в яких межах має здійснюватися охорона водних біоресурсів, звертається увага на форми власності об'єктів аквакультури, визначається особливості перебування в оренді об'єктів аквакультури, а також формулюються висновки, засновані на положеннях наукової доктрини та чинного законодавства України.

Досліджуються питання раціонального користування водним об'єктом, земельною ділянкою під водоймою або гідротехнічними спорудами цієї водойми, що перебувають у користуванні на умовах оренди.

Основними питаннями сучасного етапу розвитку аквакультури є нарощування обсягів виробництва риби, розширення асортименту та поліпшення якості товарів, а на цій основі – забезпечення раціонального споживання рибної продукції населенням, створення сприятливих умов для виробників, поліпшення соціального розвитку села, позбавлення залежності країни від імпортних поставок. Незаперечна роль аквакультури полягає у підвищенні життєвого рівня населення і відповідно спонукає до опрацювання концептуальних засад її становлення й переходу до динамічного розвитку в сучасних умовах.

Об'єкти аквакультури можуть надаватися в оренду користувачам (відповідно до договору оренди), і відповідно оренда водних об'єктів є різновидом права спеціального водокористування.

Рибогосподарський водний об'єкт для цілей аквакультури надається в користування на умовах оренди юридичній чи фізичній особі відповідно до Водного кодексу України. Частина рибогосподарського водного об'єкта надається в користування на умовах оренди юридичній чи фізичній особі органами, які здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України, лише для розміщення плавучих рибницьких садків. У такому разі межі наданої в користування частини рибогосподарського водного об'єкта визначаються координатами відведеної акваторії. Відведення земельної ділянки водного фонду під водою (водним простором) та встановлення її меж у природі (на місцевості) не здійснюються. Рибогосподарська технологічна водойма для цілей аквакультури надається юридичній чи фізичній особі органом, який здійснює розпорядження земельною ділянкою під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України, за договором оренди землі (земель водного фонду).

Ключові слова: аквакультура, рибництво, гідробіонти, промисловість, народне господарство.

Taldonova K. PECULIARITIES OF THE RIGHT TO USE AQUACULTURE FACILITIES

The article analyzes the legal basis of aquaculture, protection of aquatic bioresources in the field of aquaculture, determines the extent to which the protection of aquatic bioresources, pays attention to the ownership of aquaculture facilities, determines the features of renting aquaculture facilities, and draws conclusions, based on the provisions of scientific doctrine and current legislation of Ukraine.

The issues of rational use of a water body, land plot under a reservoir or hydraulic structures of this reservoir, which are in use on lease terms, are investigated.

The main issues of the current stage of aquaculture development are increasing fish production, expanding the range and improving the quality of goods, and on this basis - ensuring rational consumption of fish products by the population, creating favorable conditions for producers, improving rural social development, eliminating dependence on imports.

The indisputable role of aquaculture is to improve the living standards of the population and, accordingly, encourages the development of conceptual foundations for its formation and transition to dynamic development in modern conditions. Aquaculture facilities can be leased to users (according to the lease agreement), and accordingly the lease of water bodies is a kind of special water use right. A fishery water body for aquaculture purposes is provided for use on lease to a legal entity or an individual in accordance with the Water Code of Ukraine. Parts of a fishery water body are leased to a legal or natural person by bodies that dispose of land plots under water (water space) in accordance with the Land Code of Ukraine, only for the placement of floating fish ponds. In this case, the boundaries of the part of the fishery water body provided for use are determined by the coordinates of the allotted water area. Allocation of a land plot of water fund under water (water space) and establishment of its boundaries in kind (on the ground) are not carried out. A fishery technological reservoir for aquaculture purposes is provided to a legal or natural person by a body that disposes of land under water (water space) in accordance with the Land Code of Ukraine, under a land lease agreement (water fund lands).

Key words: aquaculture, fish farming, aquatic organisms, industry, national economy.

Постановка проблеми. Одним із центральних інститутів цивільного права є інститут права власності. Проблематика, пов'язана з правом власності, є багатогранною, причому кожна з проблем може бути предметом окремого фундаментального дослідження. Натомість, ми вбачаємо своє завдання у дослідженні основних етапів розвитку уявлень про сутність цієї правової категорії, що і є метою статті. Основним завданням є визначення сегментів сфери водокористування, в яких мають поширюватися угоди оренди, виявлення територіальних відмінностей щодо поширення інституту оренди ставків, визначення найбільш проблемних моментів їх передачі фізичним та юридичним особам, а також обґрунтування стратегічних пріоритетів регулювання оренди водних об'єктів із конкретизацією інструментів регулювання водокористування в умовах оренди ставків.

Питання оренди водних об'єктів залишається неврегульованим з часу прийняття змін до Водного

кодексу України у 2000 році. Це призводить до безсистемного надання в оренду водних об'єктів окремими районними адміністраціями, виникнення конфліктних ситуацій між суб'єктами господарювання, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Питання оренди водних об'єктів не може бути вирішено на рівні обласних чи районних державних адміністрацій. Проте існують альтернативні варіанти розв'язання цієї проблеми, наприклад, укладати договори оренди водних об'єктів аналогічно до договорів оренди земель водного фонду та керуватися виключно Земельним кодексом України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значне місце у виробництві харчових продуктів посідає виробництво продукції аквакультури і реалізація товарної риби на ринку. Водночас необхідно зазначити, що застосування загальної методики досліджень ринку у цілому, питань його структурної перебудови традиційно розглядається в наукових роботах Р. Коуза, М. Портер, А. Дж. Тойнбі, О. Уільямсона, А.Халленствента та інших вчених. Рекомендації щодо проведення заходів регулювання ринку риби у контексті інтеграційних процесів обґрунтовано в наукових доробках вітчизняних вчених-економістів, зокрема: С. Кваші, Н. Вдовенко, Ю. Хижняк та інших вчених.

Метою статті є проведення ґрунтовного аналізу можливості надання об'єктів аквакультури в оренду та отримання права власності на такі об'єкти.

Вклад основного матеріалу дослідження. У науці цивільного права завжди спостерігався значний інтерес до вивчення проблематики сутності права власності. Зокрема, істотний вклад у наповнення цієї частини цивілістики здійснили такі знані правознавці, як Г.Ф. Шершеневич, Й.О. Покровський, О.С. Йоффе, С.О. Суханов, О.В. Дзера, Р.А. Майданик, І.В. Спасибо-Фатеєва, Я.М. Шевченко та ін.

Серед останніх досліджень, пов'язаних зі з'ясуванням сутності права власності, треба відзначити роботи О. Клименко, Л. Мандрики та Л. Шалой. Проте, на наш погляд, відповідну дискусію не можна вважати вичерпаною. Таке переконання підкріплюється постійним розвитком відносин власності, що знаходить своє відображення у відповідних змінах чинного законодавства та динаміці розвитку основних доктринальних уявлень про сутність права власності [9, с. 238].

Сучасний етап розвитку інституту власності характеризується суттєвими змінами в структурі цієї правової категорії, в розширенні змісту повноважень власника, розвивається процес зближення речових і зобов'язальних концепцій права власності, з'являються нові види «нематеріального» майна, які мають характеристики товару (інформація, ноу-хау та ін.). Стосовно основних концепцій сутності права власності, які були висловлені в національній доктрині, треба відзначити наступні. Здійснюючи певну ідеалізацію приватної власності, Я.М. Шевченко пропонує розглядати її сутність як засіб здійснення підприємницької діяльності. Зокрема, правознавець зауважує, що: «право власності перестало бути самоціллю, а все більше набуває рис засобу, який використовується людиною для організації своєї самореалізації. З огляду на це здатність скористатися правом власності націлюється на організацію підприємницької діяльності, в якій людина створює себе сама і саме для якої набуває таких рис, як освіченість, працьовитість, набуття високої кваліфікації».

Передумовою формування наступної теорії права власності став новий підхід до класифікації цього інституту в чинному ЦК України. Як відомо, в попередньому ЦК 1963 р. в основі такої класифікації використовувався поділ власності на форми (державну, комунальну, приватну). Зазначимо, що в чинному ЦК 2003 р. термін «форма власності» не використовується взагалі. Це привело до того, що серед вітчизняних правників з'явилася група науковців, яка почала відстоювати необхідність доктринального відмови від самого поняття «форма власності». Наприклад, Я.М. Шевченко, коментуючи положення Основного закону щодо власності, зазначила, що чинна Конституція не містить положень про поділ власності на певні форми, як це було в Конституції УРСР 1978 р. та в Законі України «Про власність». Пояснює таку тенденцію науковець тим, що право власності, по суті, є єдиним для всіх суб'єктів права власності і незалежно від того, хто є суб'єктом права власності – громадянин, юридична особа чи держава, воно завжди характеризує стан належності речі, отже, поділ на форми власності втрачає будь-який сенс». Критично ставиться до використання в цивілістиці поняття «форма власності» й І.В. Спасибо-Фатеєва, яка зауважує, що хоча в цивілістиці ще трапляються вирази на взірць: «організації різних форм власності», «майно, що належить до різних форм власності», сутність цих та подібних виразів полягає в означенні того, що відмінності між різними власниками відсутні, вони всі рівні. Такий підхід закріплено й у Конституції України, в якій наголошується на рівності всіх власників. У свою чергу, це прокладає шлях до розуміння права власності як єдиного інституту, безвідносно до правосуб'єктності його носіїв. Тому вживання терміну «форми власності», з точки зору науковця, у законодавстві є недоцільним [9, с.239].

Ще однією актуальною проблемою, вирішення якої є пріоритетним завданням вітчизняної доктрини, є питання про припустимість довірчої власності в українському законодавстві як речово-правового способу реалізації ідеї управління власністю в інтересах визначеної третьої особи. Одна з основних проблем, яка пов'язана з довірчою власністю, полягає в тому, що зазначений інститут передбачає певне «розщеплення» права власності:

- а) право власності на предмет майнових операцій належить одній особі (засновнику трасту);
- б) право володіння, розпорядження – другій особі (довірчому власнику);
- в) право на отримання і використання доходів від майна, взагалі може належати третій особі (бенефіціарію).

Іншими словами, якщо для континентальної правової системи характерна концепція, відповідно до якої право власності розглядається як абсолютне, неподільне і безумовне («справжній» власник може бути тільки один), англо-саксонському праву (з якого і була запозичена довірча власність), навпаки, невідоме поняття повного права власності, що знаходиться виключно в руках однієї особи. Над теоретичним поясненням вказаної проблеми плідно працює Р.А. Майданик, який запропонував концепцію «цільового» права власності як одного зі способів управління власністю. У цільовій власності, зазначає науковець, одна особа є власником майна, а інша – має на те саме майно не право власності, а похідне право на чужу річ. Правова природа цільового права власності полягає в самообмеженні абсолютного права власності на певний час з можливістю його відновлення у повному обсязі після досягнення мети або з інших підстав, визначених законом чи договором [8, с.56].

Основними питаннями сучасного етапу розвитку аквакультури є нарощування обсягів виробництва риби, розширення асортименту та поліпшення якості товарів, а на цій основі – забезпечення раціонального споживання рибної продукції населенням, створення сприятливих умов для виробників, поліпшення соціального розвитку села, позбавлення залежності країни від імпортних поставок. Незаперечна роль аквакультури полягає у підвищенні життєвого рівня населення і відповідно спонукає до опрацювання концептуальних засад її становлення й переходу до динамічного розвитку в сучасних умовах.

На нашу думку, аквакультура сьогодні є перспективним напрямком водного середовища в цілому.

З 1 липня 2013 року набув чинності Закон України «Про аквакультуру» від 18.09.2012 № 5293-VI і діє поряд із Законами України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 08.07.2011 № 3677-VI, «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них» від 06.02.2003 № 486-VI та «Про тваринний світ» від 13.12.2001 № 2894-III та іншими нормативно-правовими актами. Закон визначає державну політику у сфері аквакультури, напрями та види аквакультури, права та обов'язки суб'єктів аквакультури, заходи державної підтримки, повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері аквакультури; врегульовує право власності на об'єкти аквакультури, порядок здійснення рибальства для цілей аквакультури, рибогосподарської меліорації, ведення селекційно-плеємної роботи у сфері аквакультури, інтродукції, акліматизації та реакліматизації об'єктів аквакультури, використання чужорідних та немісцевих видів гідробіонтів; встановлює карантинні вимоги, а також особливі умови здійснення аквакультури та надання рибогосподарського водного об'єкта (його частини), рибогосподарської технологічної водойми, акваторії (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, а також акваторії (водного простору) виключної (морської) економічної зони України в користування на умовах оренди для цілей аквакультури.

Відповідно ст. 1 Закону України «Про аквакультуру» аквакультура (рибництво) – сільськогосподарська діяльність із штучного розведення, утримання та вирощування об'єктів аквакультури у повністю або частково контрольованих умовах для одержання сільськогосподарської продукції (продукції аквакультури) та її реалізації, виробництва кормів, відтворення біоресурсів, ведення селекційно-плеємної роботи, інтродукції, переселення, акліматизації та реакліматизації гідробіонтів, поповнення запасів водних біоресурсів, збереження їх біорізноманіття, а також надання рекреаційних послуг [2].

Варто зазначити, що відповідно до ст. 6 Закону України «Про аквакультуру» об'єкти аквакультури можуть перебувати в державній, комунальній чи приватній власності. Об'єкти аквакультури, які розведені, утримуються та/або вирощуються підприємствами, установами та організаціями державної або комунальної власності, є об'єктами права державної або комунальної власності. Об'єкти аквакультури, які розведені, утримуються та/або вирощуються суб'єктами аквакультури у межах наданих їм відповідно до закону у приватну власність, в користування рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), рибогосподарських технологічних водойм, акваторій (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України, у межах належних їм технологічних пристроїв і споруд (рибницький басейн, плавучий рибницький садок тощо) або набуті іншим не забороненим законом шляхом, перебувають у їх приватній власності. Не можуть перебувати у приватній власності об'єкти аквакультури, що потрапили в умови природної волі за межі наданих суб'єктам аквакультури в користування рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), рибогосподарських технологічних водойм, акваторій (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України або цілеспрямовано вселені у водні об'єкти (їх частини) [2].

Варто зазначити, що відповідно до вище вказаного Закону об'єктами аквакультури визнаються гідробіонти, що використовуються з метою розведення, утримання та вирощування в умовах аквакультури. Основними об'єктами здійснення аквакультури є рибогосподарський водний об'єкт (його частина) та рибогосподарська технологічна водойма.

Відповідно до вище викладеного можна зазначити, що об'єкти аквакультури можуть надаватися в оренду користувачам (відповідно до договору оренди), і відповідно оренда водних об'єктів є різновидом права спеціального водокористування. Зазначені відносини регулюються ст. 51 Водного кодексу України (далі – ВК України) [1], яка викладена у новій редакції з 1 липня 2013 р. у зв'язку з прийняттям Закону України «Про аквакультуру» [2].

Аналіз змісту ст. 51 ВК України дає можливість відзначити певні особливості правового регулювання оренди водних об'єктів. По-перше, вона передбачає більш широкий перелік цілей використання водних

об'єктів на умовах оренди. До 1 липня 2013 р. законодавством було визначено тільки чотири цілі використання водних об'єктів на умовах оренди. Нова ж редакція ст. 51 ВК України закріплює такі цілі оренди: рибогосподарські потреби; культурно-оздоровчі; лікувальні; рекреаційні; спортивні і туристичні; для проведення науково-дослідних робіт. Такий підхід до визначення мети використання є цілком обґрунтованим. Другою особливістю оренди є чітке визначення об'єкта оренди. Об'єктом оренди є водосховища (крім водосховищ комплексного призначення), ставки, озера та замкнені природні водойми, які надаються в користування на умовах оренди відповідно та в порядку, передбаченому ст. 51 ВК України [1]. Крім того, обов'язковою умовою укладання договору оренди є розроблення паспорта водного об'єкту відповідно до наказу Мінприроди України від 18 березня 2013 р. №99. Одночасно водні об'єкти надаються в користування на умовах оренди без обмеження права загального водокористування, крім випадків, визначених законом [5].

Найбільш поширеним видом рибогосподарської діяльності на малих водних об'єктах є ведення рибогосподарської діяльності в режимі аквакультури. При веденні господарства в режимі аквакультури важливо враховувати вимоги законодавства. У користування на умовах оренди для рибогосподарських потреб, культурно-оздоровчих, лікувальних, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт можуть надаватися водосховища (крім водосховищ комплексного призначення), ставки, озера та замкнені природні водойми [7, с. 15].

Рибогосподарський водний об'єкт для цілей аквакультури надається в користування на умовах оренди юридичній чи фізичній особі відповідно до Водного кодексу України. Частина рибогосподарського водного об'єкта надаються в користування на умовах оренди юридичній чи фізичній особі органами, які здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України, лише для розміщення плавучих рибницьких садків. У такому разі межі наданої в користування частини рибогосподарського водного об'єкта визначаються координатами відведеної акваторії. Відведення земельної ділянки водного фонду під водою (водним простором) та встановлення її меж у природі (на місцевості) не здійснюються. Рибогосподарська технологічна водойма для цілей аквакультури надається юридичній чи фізичній особі органом, який здійснює розпорядження земельною ділянкою під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України, за договором оренди землі (земель водного фонду) [7, с. 15].

Також, варто наголосити, що із змісту названого Закону вбачається, що суб'єкти аквакультури (юридичні чи фізичні особи, які здійснюють рибогосподарську діяльність у сфері аквакультури) мають право «на власність об'єктів аквакультури та продукції аквакультури, а також отримання доходу від їх реалізації». І хоча норму не зовсім вдало виписано, зрозуміло, що суб'єкти господарювання, які займаються аквакультурою, набувають право власності на її об'єкти.

Водночас, якщо співвіднести всі названі вище поняття, то для визнання кожної окремої рибини як об'єкта власності суб'єкта господарювання вона повинна відповідати наступним ознакам: – бути штучно розведеною, утриманою або вирощуваною; – утримуватися у повністю або частково контрольованому середовищі; – бути сільськогосподарською продукцією [2; 7, с. 18].

Документом, що встановлює право володіння та користування існуючим водним об'єктом для потреб аквакультури, є договір оренди водного об'єкта. Аналіз типової форми цього договору показує, що елементами довілля, право користування якими переходить за цим договором, є води та землі. Аналіз всіх вимог законодавства дозволяє стверджувати, що для виникнення права власності на всі види риб і водних безхребетних у водному об'єкті, наданому для ведення аквакультури, суб'єкт господарювання має документально підтвердити або придбання всієї риби, яка містилася у водному об'єкті, або показати документи про здійснення спеціального природокористування – промисловий лов риби [4].

Формально аквакультура може вестися для надання рекреаційних послуг. Надання послуг рибалкам з організації та проведення спортивного та любительського рибальства і може бути такими рекреаційними послугами. Однак послуга має бути оплачувана, а вказані види рибальства є видами загального природокористування, тобто безплатними. Ст. 47 Водного кодексу України, у якій зокрема встановлено, що загальне водокористування здійснюється громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство, водопій тварин, забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) безкоштовно, без закріплення водних об'єктів за окремими особами та без надання відповідних дозволів, не дала ясності у досліджуване питання. Законодавець указав на можливість любительського чи спортивного рибальства у порядку загального водокористування. І зрозумілим є те, що давати можливість використовувати продукцію аквакультури, зокрема рибу, на праві загального природокористування можна тільки на об'єкти державної або комунальної власності. Приватний власник вправі самостійно визначати коло осіб, час, обсяг використання його власності [9, с. 240].

Висновки. Отже, стверджувати про наявність у суб'єкта аквакультури права власності на всю рибу в водоймі, що була йому надана, немає підстав. Відповідно, він не має права встановлювати обмеження щодо використання місцевих видів риб при здійсненні загального природокористування. Підставою для виникнення права власності на об'єкти аквакультури є укладення угод щодо придбання рибопосадкового матеріалу та/або діяльність із штучного розведення таких об'єктів. Однак це не є підставою для припинення права державної або комунальної власності і, відповідно, виникнення приватної власності на об'єкти

тваринного світу, що перебувають у наданому для ведення аквакультури водному об'єкті. Також, було б доцільним доповнити статтю 1 Закону України «Про аквакультуру» поняттям місцевих (аборигенних) гідробіонтів як гідробіонтів, які перебували до надання та/або перебувають у водному об'єкті після надання його у користування для потреб аквакультури, штучного розмноження або заселення яких суб'єкт аквакультури не здійснював. До ч. 2 ст. 5 Закону України «Про аквакультуру» внести положення про обов'язок суб'єкта аквакультури не перешкоджати здійсненню любительського та спортивного рибальства громадян на місцевих (аборигенних) гідробіонтів.

Такі зміни дозволять уникнути двозначного тлумачення вимог нормативних актів у сфері аквакультури; забезпечити право загального природокористування на водних об'єктах, які були надані для аквакультури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
2. Про аквакультуру : Закон України від 18.09.2012 р. № 5293-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 79. Ст. 3193.
3. Про затвердження Переліку річок та водойм, що віднесені до водних об'єктів місцевого значення : наказ Держводгоспу України від 03.06.1997 р. № 41. Офіц. вісн. України. 1998. № 2. Ст. 60.
4. Про затвердження Типового договору оренди водних об'єктів : постанова Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 р. № 420. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/420-2013-п>.
5. Про затвердження Порядку розроблення паспорта водного об'єкта : наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.03.2013 р. № 99. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0775-13>.
6. Гордєєв С. В. Новели законодавства щодо оренди водних об'єктів : зб. матеріалів круглого столу (24.05.2013 р.) «Сучасні досягнення наук земельного, аграрного та екологічного права» / за ред. М. В. Шульги. Х. : НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013. 157 с.
7. Інтенсивні технології в аквакультурі: навч. посіб. / [Р. В. Кононенко, П. Г. Шевченко, В. М. Кондратиук, І. С. Кононенко]. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 410 с.
8. Клименко О. Наукові роздуми у розвиток правової теорії власності. *Наукові записки Ін-ту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 4. С. 55–60.
9. Стовпєць О. В. Філософсько-правові аспекти сучасної концепції інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 237-242.

REFERENCES:

1. Vodnyi kodeks Ukrainy (1995, June 6). [Water Code of Ukraine]. № 213/95-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 24. 189. [in Ukrainian].
2. Pro akvakulturu (2012, September 18). [On aquaculture]. *Zakon Ukrainy* № 5293-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 79. 3193. [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Pereliku richok ta vodoim, shcho vidneseni do vodnykh ob'ektiv mistsevoho znachennia. (1997, June 3). [On approval of the List of rivers and reservoirs classified as water bodies of local importance]. *Nakaz Derzhvodhospu Ukrainy* № 41. *Ofits. visn. Ukrainy*. № 2. 60. [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Tipovoho dohovoru orendy vodnykh ob'ektiv (2013, May 29). [On the approval of the Model contract for the lease of water objects]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* № 420. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/420-2013-п>. [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia pasporta vodnoho ob'ekta. (2013, March 18). [On the approval of the Procedure for developing a passport of a water object]. *Nakaz Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy* № 99. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0775-13> [in Ukrainian].
6. Hordieiev, S. V. (2013). *Novely zakonodavstva shchodo orendy vodnykh ob'ektiv*. [Amendments to the legislation on the lease of water objects]. *Zb. materialiv kruhloho stolu «Suchasni dosiahnennia nauk zemelnoho, aharnoho ta ekolohichnoho prava»* 157. [in Ukrainian].
7. Kononenko, R.V., & Shevchenko, P.H., & Kondratiuk, V.M., & Kononenko, I.S. (2016). *Intensyvni tekhnolohii v akvakulturi*. [Intensive technologies in aquaculture] navch. posib. 410. [in Ukrainian].
8. Klymenko, O. (2013). *Naukovi rozdumy u rozvytok pravovoi teorii vlasnosti*. [Scientific reflections on the development of the legal theory of property]. *Naukovi zapysky In-tu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 4. 55–60. [in Ukrainian].
9. Stovpets, O. V. (2014). *Filosofsko-pravovi aspekty suchasnoi kontseptsii intelektualnoi vlasnosti*. [Philosophical and legal aspects of the modern concept of intellectual property]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 2. 237-242. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 8.05.2021